

UCHYTENIE KONCA LANA V TELESE LANOVEJ KONCOVKY ZALIATÍM ROZTAVENÝM KOVOM

Ján Šimoňák¹

Kľúčové slová: zalievanie, lanová koncovka, technická správa

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá uchytením konca lana v telese lanovej koncovky zaliatím pomocou roztaveného kovu. Teoreticky vychádza zo základnej terminológie slovenskej verzie Európskej normy EN. V úvode autor ponúka prehľad používaných lanových koncoviek a lanových redukčných spojok, vzhľadom na priemer a typ lana, na lanových dráhach v Tatranskej Lomnici a Starom Smokovci. Ďalej prezentuje prevádzkované lanové dráhy, u ktorých sa vyskytujú zalievané lanové koncovky. V teoretickej časti príspevku autor porovnáva predpisy, normy a pravidlá, ktoré boli vydané v súvislosti so zalievaním lanových koncoviek. Praktickým prínosom príspevku je ponúkaný návrh vzoru vystavenia technickej správy o vyhotovení zaliatia lana do lanovej koncovky.

1. Úvod

Zvyšovaním prevádzky osobnej lanovej dopravy rastú nároky na kvalitnú údržbu, ktorá je jedným zo základných podmienok zaistenia ich bezpečnej prevádzky. Lanové dráhy si v doprave udržiavajú svoje špecifické miesto. Jednou z hlavných častí zariadení lanových dráh, ktoré majú rozhodujúci vplyv na bezpečnosť, plynulosť a bezporuchovosť prevádzky sú ocelové laná. Používajú sa ako laná nosné, dopravné, ťažné, príťažné, napínacie, vyrovnávacie, brzdné, montážne. Názvy samo osebe označujú spôsob ich funkcie v rámci celkového usporiadania zariadení na lanovej dráhe. Jednou z možností pripojenia lana k ostatným funkčným dielom lanovej dráhy sa môže vykonať aj pomocou lanových koncoviek a lanových redukčných spojok do ktorých je ocelové lano zaliate roztaveným kovom. Cieľom príspevku je priblížiť praktické skúsenosti zo zalievania lanových koncoviek na lanách lanových dráh.

2. Lanové dráhy so zalievanými koncovkami

Zalievané lanové koncovky sa používali na lanových dráhach, ktoré boli uvádzané do prevádzky prevažne v sedemdesiatych rokoch minulého storočia. Ako príklad uvádzam nasledovné lanové dráhy na Slovensku:

Ø **Lanová dráha Tatranská Lomnica – Skalnaté pleso a Skalnaté pleso – Lomnický štít** bola výnimkou, pretože bola uvedená do prevádzky v štyridsiatych rokoch. Prvý poháňací úsek tejto lanovej dráhy bol uvedený do prevádzky v roku 1937 s ukončením prevádzky pre verejnosť v roku 1999. Tenot poháňací úsek je v súčasnosti demontovaný bez následnej rekonštrukcie. Druhý poháňací úsek bol uvedený do prevádzky v roku 1940, s ukončením prevádzky pre verejnosť v roku 1986 s následnou rekonštrukciou technologickej časti, ktorá bola vykonávaná do roku 1990. Na tejto lanovej dráhe Skalnaté pleso – Lomnický štít sa už nepoužívajú zalievané lanové koncovky. Uchytenie koncov ťažného lana o behúň vozňa bolo nahradené nezalievanou lanovou koncovkou podľa patentu ETH Zürich, ktorá je v STN EN 12927-4 Bezpečnostné požiadavky na zariadenia určené na osobnú lanovú dopravu, Laná, časť 4: uchytenia koncov označené ako tretia kuželová koncovka.

Ø **Pozemná lanová dráha Starý Smokovec – Hrebienok** uvedená do prevádzky po rekonštrukcii v roku 1970, s priemerom lana 31,5 mm neskôr pri poslednej výmene ťažného lana sa použilo lano priemeru 32 mm, ČSN 02 4340.43. Táto lanová dráha prešla následnou rekonštrukciou v roku 2007. Na tejto lanovej dráhe sa už tiež nepoužíva zalievaná lanová

¹ Ing. Ján Šimoňák, Tatranské lanové dráhy, a.s. Tatranská Lomnica

koncovka. Uchytenie koncov ťažného lana je vykonané 3 ½ krát navinutím okolo horizontálneho lanového bubna, ktorý je umiestnený na hlavnom nosníku skriní vozňa.

Ø **Kabínková lanová dráha Tatranská Lomnica – Štart – Skalnaté pleso**

uvedená do prevádzky v roku 1973, a následne rekonštruovaná v roku 1995. Na tejto lanovej dráhe sa tiež už nepoužívajú zalievané lanové koncovky.

Ø **Sedačkovú lanovú dráhu Železná studnička – Kamzík (Koliba)**

Typ lanovej dráhy – osobná, visutá, jednolanová dráha obežného systému s pevným uchytením dvojmiestnych sedačiek SL-2, výrobca Transporta Chrudim, uvedenie do prevádzky:1972, po rekonštrukcii MH Engineering Slatiňany 2005, napínacie lano ø 20 mm ČSN 02 4342.45 Seale 162 drôtov.

Ø **Sedačková lanová dráha Krompachy-Plejsy**

Typ lanovej dráhy – osobná, visutá, jednolanová dráha obežného systému s pevným uchytením dvojmiestnych sedačiek SL-2, výrobca Girak, uvedenie do prevádzky:1994, jedná sa o napínacie lano dopravného lana ø 34 mm, mimo ČSN 02 4338.51.

Ø **Sedačková lanová dráha Dedinky - Geravy**

Typ lanovej dráhy – osobná, visutá, jednolanová dráha obežného systému s pevným uchytením jednomiestnych sedačiek SL-1, výrobca Transporta Chrudim, uvedenie do prevádzky:1970, jedná sa o napínacie lano dopravného lana ø 28 mm. Táto lanová dráha je v súčasnej dobe mimo prevádzku.

2.1. Laná používané u lanových dráh

Visutá lanová dráha Tatranská Lomnica- Skalnaté pleso do roku 1999 [1], [2]

druh lana	priemer lana, norma, koncovka, spojka
nosné laná	ø 45 mm ON 02 4392.3
napínacie lano nosného lana	ø 63 mm, mimo ČSN 02 4346.55
ťažné lano	ø 22,4 mm, ČSN 02 4322.53
príťažné lano	ø 18 mm, ČSN 02 4347.43
napínacie lano príťažného lana	ø 25 mm, ČSN 02 4348.41
nosné lano	½ lanovej redukčnej spojky
napínacie lano nosného lana	jeden koniec - lanová koncovka druhý koniec ½lanovej redukčnej spojky
ťažné lano	lanová koncovka
príťažné lano	lanová koncovka
napínacie lano príťažného lana	lanová koncovka

Spolu na lanovej dráhe bolo použitých 16 ks lanových koncoviek a 4 ks lanových redukčných spojok (63/45 mm), preto bolo nevyhnutné viesť aj prehľadnú evidenciu o zaliatých lanových koncovkách a lanových redukčných spojkách

Obežná kabínková lanová dráha Tatranská Lomnica – Štart – Skalnaté pleso pred rekonštrukciou lanovej dráhy v roku 1995

druh lana	priemer lana, norma, koncovka, spojka
nosné laná	ø 40 mm ON 02 4392.3
napínacie laná nosných lán	ø 50 mm ČSN 02 4346.41
ťažné laná	ø 28 mm ČSN 02 4340.53
napínacie laná ťažných lán	ø 28 mm ČSN 02 4348.41
nosné lano	½ lanovej redukčnej spojky
napínacie lano nosného lana	jeden koniec lana lanová koncovka druhý koniec lana ½lanovej redukčnej spojky
ťažné lano	lanová koncovka
príťažné lano	lanová koncovka
napínacie lano príťažného lana	lanová koncovka

Spolu na lanovej dráhe bolo použitých 8 ks lanových koncoviek a 4ks lanových redukčných spojok (50/40 mm), O zalievaní a o zaliatých koncovkách u lanových dráh je vedená aj ich prehľadná evidencia

Pozemná lanová dráha Starý Smokovec – Hrebienok pred rekonštrukciou lanovej dráhy v roku 2007[3]

druh lana	priemer lana, norma
Ťažné lano	ø 31,5 mm ČSN 02 4340.73

druh lana
ťažné lano

lanová koncovka
lanová koncovka

Použitý materiál pre lanové koncovky a lanové redukčné spojky je 12061.6

2.2. Súvisiace predpisy a postupy so zalievaním koncoviek lán do kovu

V nadväznosti na samotné zalievanie lanových koncoviek a lanových redukčných spojok boli vydané aj normy a technologické postupy zalievania.

- 1/ **DTP 750-10-72** Technologický predpis platný pre zalievanie oceľových lán, ŽDB a.s. lanárna.
- 2/ Splietanie , opravy a zalievanie koncoviek oceľových lán lanových dráh. Nakladateľstvo dopravy a spojov Praha 1964.
- 3/ **TP-1- 74** Technologický postup pre zalievanie lanových koncoviek (spojok) oceľových lán. Transporta, závod Tramontáž Chrudim. Platný od 7.1.1974
- 4/ **ON 02 4456** Zalievania koncoviek oceľových lán kovom, technologický postup. Transporta, GR Chrudim. Platný od 1.1.1979
- 5/ **ČTN 02 4456** Oceľové laná – zalievanie koncoviek oceľových lán kovom a živicom – technologické postupy. Platný od: 1998
- 6/ **ČTN 02 4456** Oceľové laná – zalievanie koncoviek oceľových lán kovom a živicom – technologické postupy. Platný od: apríl 2000
- 7/ **STN EN 13411-4** Zakončovania oceľových lán. Bezpečnosť. Časť 4: Upevňovanie lana v koncovke kovom a živicom. Platný od: október 2003
- 8/ **STN EN 13411-4 + A1** Zakončovania oceľových lán. Bezpečnosť. Časť 4: Upevňovanie lana v koncovke kovom a živicom. Platný od: marec 2009
- 9/ **STN EN 12927-4** Bezpečnostné požiadavky na zariadenia určené na osobnú lanovú dopravu, Laná, časť 4: Uchytenie koncov, presne definuje zásady bezpečnosti, bezpečnostné opatrenia, bezpečnostné požiadavky.

V bode 6.4. Zhotovenie uchytenia koncov a ich súlad definuje nasledovne: „Uchytenie koncov má vykonať certifikovaná osoba v súlade s EN 13411 alebo písomnými pokynmi konštruktéra uchytenia koncov. Takéto pokyny majú obsahovať všetky podstatné informácie o vykonaní uchytenia koncov (požiadavky na schopnosti pracovníkov, skúsenosti, prevádzkové podmienky, podmienky prostredia atď.).

Osoba zodpovedná za zhotovenie uchytenia koncov lán musí priložiť fotodokumentáciu zaliatej koncovky podľa Obr.1, a písomnú správu o zalievaní, ktorej vzor je uvedený v prílohe 1 s uvedením použitého postupu a dodržania uvedených požiadaviek:

- odvolanie sa na túto normu;
- meno a adresa osoby zodpovednej za zhotovenie;
- vyhlásenie, že vykonanie prác je v súlade s touto normou.

Problematikou zalievania lán do lanových koncoviek a spojok sa zaoberal aj Vestník dopravy 7-8/1978, [4] Úprava Federálneho ministerstva dopravy z 18.decembra 1977 o Pravidlách technickej prevádzky lanoviek č.25 110/1977-025.Tento Vestník dopravy bol v účinnosti od roku 1977 a bol zrušený v roku 2009. Uvedený vestník v § 26 Splietanie lán a zalievanie lán do lanových spojok a koncoviek: v bode (2) definovali nasledovne: koncovky a spojky lán sa môžu zalievať len spôsobom stanoveným technickými normami, pritom treba zabezpečiť, aby sa koniec lana mohol kontrolovať bez rozoberania spojov a aby bol spoj ľahko rozoberateľný.v bode (3) práce podľa odseku 2 môžu vykonávať len skúsení pracovníci pod vedením odborného pracovníka, ktorý dostal od príslušného ústredného orgánu štátnej správy republiky osvedčenie o spôsobilosti na výkon týchto prác....v bode (4) O vykonaní.... zaliatí koncovky alebo redukčnej spojky sa musí vypracovať technické správa, ktorú predkladá oprávnený odborný pracovník drážnemu podniku. Stav zalievacieho kužeľa sa na osobnej lanovke dokumentuje fotograficky spolu s označením lanovky, lana, dátumom zaliatia a menom oprávneného pracovníka. V bode (5) Doklady podľa odseku 4 sa musia uschovávať až do výmeny lana.

Obr. 1 Vzor fotografickej snímky o zaliatí lanovej kondovky

3. Záver

Počet lanových dráh na Slovensku, kde je ešte vykonané uchytenie konca lana zalievanou lanovou kondovkou je čoraz menej. Ako už bolo spomenuté, v súčasnosti sú to lanové dráhy:

- Krompachy -Plejsy,
- Železná studnička – Kamzík,
- Dedinky - Geravy

Tak, ako sa vytrácajú lanové dráhy s týmto druhom ukončenia konca lana, tak sa pomaly vytrácajú aj zruční zalievači, ktorí 20 a nezriedka 30 a viac rokov vykonávali túto technicky náročnú a z hľadiska bezpečnosti zodpovednú prácu.

Literatúra:

- [1] Prevádzkový predpis visutej lanovej dráhy Tatranská Lomnica – Skalnaté pleso.
- [2] Prevádzkový predpis kabínkovej lanovej dráhy Tatranská Lomnica – Skalnaté pleso.
- [3] Prevádzkový predpis pozemnej lanovej dráhy Starý Smokovec – Hrebienok.
- [4] Vestník dopravy 7-8/1978,
- [5] STN EN 13411-4+A1 Zakočovovanie oceľových lán. Bezpečnosť. Časť 4:Upevňovanie lana v kondovke kovom a živickou.
- [6] STN EN 12927-4 Bezpečnostné požiadavky na zariadenia určené na osobnú lanovú dopravu. Laná, časť 4:Uchytenie koncov.
- [7] Fotografie: autor príspevku.

Príloha 1

Pre každé uchytenie konca lana, ktoré môže byť pri kontrole rozobrané, sa po každej montáži musí vydať technická správa.

Vzor technickej správy o zaliatí lanovej koncovky:

Technická správa

č. :...../ rok

o zaliatí konca lana $\varnothing$ .....mm do lanovej koncovky

- 1/ Evidenčné označenie lana .....
- 2/ Označenie lana .....
- 3/ Minimálna nosnosť lana .....
- 4/ Kovový prierez lana .....
- 5/ Váha lana .....
- 6/ Meno pracovníka riadiaceho úkony.....
- 7/ Lanovú koncovku zaliat .....
- 8/ Dátum vyhotovenia zaliatia lanovej koncovky .....
- 9/ Popis technického postupu .....
- 10/ Použitie zalievacieho kovu .....
- 11/Označenie lanovej koncovky evidenčným číslom .....
- 12/ Vyhodnotenie kvality zaliatia .....
- 13/ Poradie zaliatia lanovej koncovky .....
- 14/ Dôvod zaliatia .....
- 15/ Miesto vyhotovenia .....
- 16/ Vyhotovenie fotografickej snímky.....
- 17/ Číslo výkresu koncovky .....
- 18/ Miesto, dátum a podpis oprávnenej osoby.....

Recenzia/Review: *Ing. Stanislav Kropuch, PhD.*